

Naročnina
Dnevna izdaja
za državo SHS
mesečno 25 Din
polletno 150 Din
celoletno 300 Din
za inozemstvo
mesečno 40 Din
nedeljska izdaja
celoletno v Jugo-
slaviji 120 Din, za
inozemstvo 140 D

SLOVENECE

S tedensko prilogo »Ilustrirani Slovenec«

Cene oglasov
1 stolp, peti vrsta
maloglasni po 150
in 2D, večji oglaš
nad 45 mm višine
po 250, veliki
po 3 in 4 Din, v
uredniškem delu
vrstica po 10 Din
Pri večjem q
naročilu popust
Izide ob 4 zjutraj
razen ponedeljka
in dneve po prezniku

Uredništvo je v Kopitarjevi ulici št. 6/III
Rokopisi se ne vračajo, ne frankirana
pisma se ne sprejemajo. Uredništvo
telefon št. 2050, upravnništvo št. 2328

Informativen list za slovenski narod

Uprava je v Kopitarjevi ul. št. 6. Čekovni
račun: Ljubljana št. 10.650 in 10.349
za inzerate, Sarajeva št. 1.753, Zagreb
št. 39.011, Praga in Dunaj št. 24.797

Rezultat angleških volitev

Delavska stranka je skoraj podvojila šte-
vilo svojih mandatov in si priborila relativno
večino, dočim so konservativci izgubili abso-
lutno in si niso mogli ohraniti niti relativno in
padli na stopnjo druge stranke. To je prvi jasen
rezultat angleških volitev in že v tej suhi kon-
stataciji je tudi pomen volitev.

Ni pa prišel ta rezultat nepričakovano,
ker dviganje delavske stranke se vrši že dolga
leta in če je bilo pri prejšnjih volitvah s falzi-
ficiranim Zinovjevovim pismom mogoče zavreti
nadalnje prodiranje delavske stranke, je bil
sedaj tak poskus nemogoč. Z izmišljotinami ni
mogoče več voditi boja z delavsko stranko.

Ni še pri volitvah v četrtki dosegla de-
lavska stranka absolutne večine, kar so ne-
kateri njeni simpatizerji trdno pričakovali, ali
nobenega dvoma ni, da je le vprašanje časa,
ko bo delavska stranka dosegla tudi to zmago.
Gospodarske razmere so v Angliji nad vse te-
žke in samo za brezposelne in za podpiranje
revnih mora izdati Anglija na leto skoraj sto
milijonov funtov. To slabo stanje pa je nastalo,
ko so vladali Anglijo liberalci in konservativci
in ni čuda, če je angleški volivec vedno bolj
prepričan, da so krivi teh razmer stranke prejš-
njih vlad in če si pričakuje izboljšanje od čis-
to nove vlade, ki jo more dati samo delavska
stranka.

Samo od sebe je tako nastal kljub obstoju
treh strank boj le med dvema skupinama. Na
eni strani meščanska skupina, na drugi strani
delavska stranka. Čeprav niti delavska stranka
ni bila čisto enotna in čeprav so levičarji de-
lali Macdonaldu dostikrat preglavice, je ven-
darle bila delavska stranka enotna ter nasto-
pala z enotnim programom. Čisto drugačne so
bile razmere v meščanskem taboru. Ko je ob-
javil Lloyd George svoj veliki gospodarski pro-
gram, ki bi čisto rešil državo od brezposelnos-
ti, so dali konservativci njegov načrt uradno
pregledati in v posebni knjigi so potem doka-
zali angleškemu volivcu, da ni s tem progra-
mom nič. Macdonald je tedaj nastopil proti
temu koraku konservativcev, ker da je pome-
nil zlorabo uradne moči in ker je potegnil
uradništvo v strankarski boj. Tako sta si me-
ščanski stranki medsebojno jemali ugled in ve-
ljavo, dočim je avtoriteta Macdonalda z ener-
gičnim nastopom za čistost volitev samo rastla.

Uspeh delavske stranke je dejansko naj-
večja zasluga Macdonaldove osebnosti. Povpre-
čen volivec presoja kvaliteto strank po njenih
voditeljih. V primeri z Baldwinom in Lloyd
Georgeom pa je bil Macdonald nedvomno naj-
bolj simpatičen. Iz skromnih razmer se je dvig-
nil z lastno pridnostjo, voljo in sposobnostjo
na vodilno mesto v angleški politiki. A ko je
prišel na vrh, je ohranil jasno glavo in se ni
dal od sarže premotiti. Ni se pa dal zavesti
niti od cenih uspehov, ki jih obeta demago-
gija in zato ni imel za levičarska gesla nobe-
nega smisla.

Vsled volivnega reda je osebnost kandi-
data največje važnosti. Zlasti pa še v deželi,
kjer imajo ženske volivke veliko večino. Ko so
dali konservativci vsem ženam volivno pra-
vico, so sigurno mislili, da bodo ženske hono-
riralce to pozornost z glasovanjem za konser-
vativce. Zlasti je bilo to upanje upravičeno, ker
so na kontinentu žene volile večinoma konser-
vativne stranke. Kljub temu se je zgodilo pri
angleških volitvah drugače in žene niso obva-
rovale konservativcev pred porazom. Vzrok bo
najbrže v tem, ker so delavski kandidati že
mlađi in ušarni ljudje, ki so šele na prvi stop-
nji osvajačev. Oni so klicarji bodočnosti, do-
čim morejo konservativni voditelji kazati le na
preteklost, pa čeprav na uspešno preteklost.
Žene so se odločile za mlado bodočnost in zato
ni niti en delavski voditelj propadel, dočim so
pri konservativcih propadli celo ministri!

Nima delavska stranka absolutne večine,
da bi mogla sama sestaviti vlado. Lloyd George
pa se je že jasno opredelil za meščansko vlado.
Zato je ta vlada tudi verjetna in morda bo v
kratkem tudi že uresničena. Drugo vprašanje
pa je, če bo ta koalicija dosegla tudi trajen
uspeh in če ne bo rivaliteta dveh bivših ostrih
nasprotnic onemogočila vsako večje delo vlade.
Stališče delavske stranke bo potem le še bolj
utrujeno in Macdonald bo mogel brez strahu iz-
vesti svojo namero in obračunati z levičarji
svoje stranke, ki bi poskusili motiti njegove
račune. Ker bo vsled tega izgubil levičarje, bo
mogel to bogato nadoknaditi z nezadovoljniji
od meščanskega tabora.

Ni si še priborila delavska stranka abso-
lutne večine, toda je že na sigurni poti, da pre-
vzame po prihodnjih volitvah vladno mesto.
Kaiti ni samo že najmočnejša stranka Anglije,
temveč napredujoča in razvijajoča se večinska

Pred vlado meščanskih strank

**Miren potek angleških volitev -- Delavska stranka dobila 290, konservativna 260, liberalna stranka 56, razcepljeni pet mandatov -- 23 rezultatov še manjka, ki bodo v korist meščanskim strankam -- Pro-
padli ministri, izvoljeni vsi delavski voditelji -- Kraljeva bolezen**

London, 31. maja. (Tel. »Slov.«) Ob 19.30
zvečer je bilo od 615 mandatov znan izid v 558
volivnih okrožjih.

Konservativci so dobili 233 mandatov (iz-
guba znaša 128 mandatov), delavska stranka je
dobila 275 mandatov (in pridobila 120), libe-
ralci so dobili 45 mandatov (pridobili 7), raz-
cepljene stranke pa 5 mandatov (pridobili 1).
Še manjkajoči izidi v škotskem gorovju, na vse-
učiliščih in oddaljenih krajih v Walesu in v za-
adni Angliji se bodo večinoma razdelili na
obe meščanski stranki. Delavska stranka je naj-
brž že dosegla svoj višek.

Za liberalce nastane sedaj vprašanje, s ka-
tero drugo stranko bodo tvorili vlado. Lloyd
George je ponovno izjavil, da nikakor ne bo
hotel omogočiti sestave manjšinske vlade so-
cialistov. Na drugi strani pa so že na delu po-
sredovalci za skupno sodelovanje obeh meščan-

sovi proti Levi Astorju, ki je imel l. 1924 mno-
go tisoč glasov večine. Državni podtajnik v no-
tranjem ministrstvu Henderson je propadel v
severni Angliji. V Westminsteru sta zmagala
vojni minister Ewans in minister za zrakoplov-
stvo Sir Samuel Hoars.

Pri liberalcih si dosedaj izguba in dobiček
držita ravnotežje. — V Carnarvonu je zmagal
Lloyd George z 9000 glasovi večine. Stranka je
pridobila dva odlična svoja zastopnika Herber-
ta Samuela in župana v Manchesteru Simonsa,
dočim od njenih odličnih osebnosti ni propadla
nobena.

Konservativci so se najbolje držali v za-
hodni in južni Angliji in v londonskih pred-
mestjih, kjer so deloma dosegli večine nad 10
tisoč glasov, dokaz, da je 7 milijonov novih
ženskih volivcev volilo popolnoma po lastnem
programu, kakor so tudi nastale konservativne

bil mandat za delavsko stranko v srednji An-
gliji. Liberalci so dobili nekoliko mandatov v
južni in zahodni Angliji. Dedič Rotschildove
hiše James Rotschild je zmagal v katedralnem
mestu Ely nad konservativci. Baldwin je v svo-
jem domačem volivnem okrožju dobil večino
14.000 glasov. V Cambridgu je bil izvoljen po-
ljedelski minister Tuinness. Sir Simons, pred-
sednik indijske ustavne komisije je bil izvoljen
s 3000 glasovi večine proti delavski stranki. Sir
Robert Horne, kandidat za vodstvo konser-
vativne stranke v opoziciji kot naslednik Baldwi-
na, je bil s 7000 glasovi večine izvoljen v delav-
skem okraju v Glasgowu.

Sedaj je že mogoče razvideti, da niti kon-
servativci niti delavci ne bodo dosegli absolut-
ne večine 308 mandatov.

London, 31. maja. (Tel. »Slov.«) Nepre-
gledni politični položaj se je še bolj zapletel
radi nenadne bolezni kralja, ki se je v soboto
na pikniku zopet prehladil in leži sedaj z vro-
čino v postelji, ker v zadnji kraljevi bolezni se-
stavljene državni svet po ustavi nikakor ne tvori
takega regentstva, ki bi moglo namesto kralja
sprejeti Baldwinovo demisijo in poveriti komu
drugemu sestavo vlade. Baldwin bo torej v pri-
meru daljšje bolezni kralja, tudi če ne bo imel
absolutne večine, v novem parlamentu pred
otvoritvijo politične razprave predlagal, da se
najprej sprejme kratek zakon o regentstvu, ki
bi predstavljalo popolnoma legitimnega zastop-
nika kralja. Kraljev telesni zdravnik lord Damp-
son se je včeraj z letalom vrnil v London s svo-
jega dopusta v Evropi, da bo zdravil kralja.

London, 31. maja. (Tel. »Slov.«) Macdo-
nald je izjavil, da so dosedanji uspehi sijajni.
Vlada je izgubila zaupanje dežele. Ženske so
povsod glasovale za politiko socialnih reform
in svetovnega miru.

London, 31. maja. (Tel. »Slov.«) Ob 21.30
so bili znani sledeči rezultati: konservativci 252,
delavci 288, liberalci 51, ostale stranke 5 man-
datov. Netto izguba konservativcev znaša 137,
netto pridobitev delavske stranke 125, netto pri-
dobitev liberalcev 11, ostale stranke pa netto
pridobitev 1 mandata. Okoli 12 rezultatov bo
znanih šele prihodnje dni, ker bodo poročila od
škotskih otkov in iz vseučilišč dospela v Lon-
don šele jutri zvečer ali šele v ponedeljek. De-
lavska stranka je dosegla svoj višek, dočim je
verjetno, da si bosta obe meščanski stranki raz-
delili še ostalih 19 neznanih mandatov. Končno
stanje strank, ko bodo znani vsi rezultati, bo
najbrž sledeče: delavska stranka 290 (prej 162),
konservativna 260 (prej 396), liberalna 56 (44).
ostale stranke pa ostanejo nespremenjene.

London, 31. maja. (Tel. »Slov.«) O stanju
kralja je bilo zvečer izdano zdravniško poro-
čilo: Kralj je imel miren dan in je nekoliko
spal. Njegovo splošno stanje je zadovoljivo.

Macdonald,
voditelj del. stranke.

Baldwin,
voditelj konservativcev.

Lloyd George,
voditelj liberalcev.

skih strank proti zelo močni socialistični opo-
ziciji.

Delavska stranka je v mestnih volivnih
okrožjih zmagala v trikratnem smislu. V njenih
volivnih okrožjih so gladko prodrli vsi njeni
voditelji in nobeden znan delavski voditelj ni
propadel. Izvoljeni so bili nekateri odlični nje-
ni kandidati, ki dosedaj v stranki niso bili or-
ganizirani, kakor Tillet, Turner in sin mini-
strskega predsednika Baldwin.

V Manchesteru in Salfordu so si zopet pri-
dobili pet mandatov. Ravno tako v glavni kon-
servativni trdnjavi Birmingham pet, v Liver-
poolu dva in v Bristolu tri mandate. V Bir-
minghamu, volivnem okrožju svojega slavnega
očeta, je bil zunanji minister Chamberlain pro-
glašen za izvoljenega šele po trikratnem šteju
glasov s 43 glasovi večine. Delovni minister
Titts Maidand je v drugemu birminghamskem
okrožju propadel, ministra Levil Camberlain in
Amery pa sta bila tam izvoljena z veliko ve-
čino. V Bristolu je propadel generalni državni
pravdnik Sir Inskip, dalje predsednik prekomor-
skega trgovskega urada Williams s 400 gla-

večine v mnogih konservativnih trdnjavah le
radi povečanega števila ženskih volivcev. Tudi
delavska stranka se ima zahvaliti velikemu zvi-
šanju svojih mandatov samo volivkam. — Ne-
uspeh komunistov je očividni. Komunisti so
zgubili celo večino vloženih kavcij svojih 29
mandatov. V volivnih okrajih z nad 40.000 vo-
livci so znašali komunistični glasovi med 300
in 2000. Komunistični hospitant delavske stran-
ke, indijski zdravnik Seklatvala je propadel
proti oficelnemu kandidatu delavske stranke.

Volitve so se povsod vršile popolnoma
mirno po stari angleški tradiciji. Volivnih žre-
tev je bilo pet, ki so podlegle radi srčne kapi
ali radi hude vročine.

London, 31. maja. (Tel. »Slov.«) Poraz
konservativcev postaja še večji na deželi in v
malih mestih. V Derbyju je bil izvoljen delav-
ski kandidat Thomas, ki je kandidiral kot mini-
strski predsednik delavskega kabineta. Lord
Churchill je bil izvoljen proti liberalnemu kan-
didatu s 5000 glasovi večine. Macdonald je bil
izvoljen z 28.000 glasovi v rudniškem volivnem
okraju severne Anglije, dočim je njegov sin do-

Drž. pravdnik vzdržuje obtožbo

Dopoldanska seja

Belgrad, 31. maja. (Tel. »Slov.«) Zjutraj
ob 8 se je pričelo nadaljevanje razprave proti
Puniši Račiću in tovarišem. Nadaljevalo se
je čitanje izpovedi posameznih prič, ki so bile
zaslišane v teku preiskave.

Vpokojeni kapitan Ivan Grojer je bil med
sejo na galeriji. Dalje so bile prečitane izpo-
vedi urednika »Jedinstva« Jovičiča, brivske-
ga pomočnika Rajka Germanoviča. Ivan Pu-
celj je izpovedal, da je sedel poleg Pribeče-
viča. Vseh dogodkov se natančno spominja,
ker si je vse dogodke seje 20. junija zabele-
ževal. »Puniša Račić je streljal v kratkih pre-
sledkih, premišljeno in hladnokrvno. Uverjen
sem, da je obstojal komplot in da je bil zločin
dogovorjen.«

stranka, ki že trdno stoji na tem, da prevzame
vlado in da pokaže angleškemu volivcu, če zna
v resnici bolje rešiti krizo, kakor pa meščan-
ske stranke.

Če se delavski stranki posreči tudi ta do-
kaz, potem je postala vladna stranka za dolgo
doba let, v nasprotnem slučaju pa bi bilo njeno
vladanje le poskus, ki je tudi ostal samo eks-
periment.

Nikola Preka je sedel za dr. Pernarjem.
Videl je, da je Račić pomeril najprej na dr.
Pernarja, nato pa premišljeno in hladnokrvno
na ostale žrtve.

Zanimiva je izpoved zastopnika ministra
dr. Koste Kumanudija, ki je izjavil, da sploh
ni resnična vest, ki se je pojavila v časopisih,
da bi bil on kot belgrajski župan obiskal Ra-
čiča v zaporu, marveč da je bil samo pri Dra-
gotinu Jovanoviču, ki je bil tedaj bolan.

Nato so se čitala različna mnenja o zdrav-
stvenem stanju obtožencev. Zdravniki-izve-
denci izjavljajo, da so vsi trije obtoženci
zdravi in v polni meri odgovorni za svoja
dejanja.

S tem je bilo dokazno postopanje zaklju-
čeno.

Prvi je govoril državni pravdnik dr. Do-
brivoj Nikolič, ki je dejal, da ne uvidi potre-
be, da bi se razprava odgodila. S sodnimi
ogledi inostalimi akti njegova tožba ne iz-
gublja na veljavi, niti ne glede krivdne odgo-
vornosti obtožencev. »Zato smatram,« je de-
jal, »da so vsa dejanja, ki so jih obtoženci
storili, dovršena. Zato v celoti vztrajam pri
obtožbi in prosim sodišče, da ugotovi tožbeni
zahtevi.«

Predsednik je odredil odmor 15 minut.
Nato je prvi govoril Slovenec dr. Ivan Zorec.

Začel je zagovor v slovenščini, nato pa
prešel v srbohrvaščino.

Govor dr. Vinka Zorca

Dopoldanski govor slovenskega advokata
dr. Vinka Zorca so zagrebški listi prinesli do-
cela tendenciozno. Zorec je govoril v začetku
in ob koncu svojega govora slovensko. Med
drugim je izvajal: »Že v prvih otroških letih je
Puniša Račić učila njegova mati, da je člo-
veku na svetu čast največja dobrina, da čast
več velja nego vse drugo materijelno blago. Da
je Puniša Račić v narodni skupščini pred li-
cem vsega naroda dovolil, da izgubi svojo čast,
bi mu bila zaprta vsa pota, ki ga vodijo v nje-
gov rojstni kraj, katerega tako nad vse ljubi.
In to, kar se je zgodilo Puniši, se lahko zgodi
tudi vsem drugim. Radi tega si moramo po-
staviti vprašanje, kaj bi bil napravil eden od
nas, če bi bil v položaju Puniše Račića in bi
imel njegov temperament. Dr. Pernar je poznal
Punišin temperament, ker je bil dolgo časa nje-
gov tovariš v skupščini. Kot tak je mogel dr.
Pernar predvidevati tudi možnost, da bodo Pu-
nišo obuzele take strasti, ki bi ga mogle do-
vesti do nepremišljenega dejanja. Pozvan po

vseh božjih in ljudskih zakonih od Puniše Račiča, naj se oprostijo, ni napravil niti male geste, ki bi zadostovala, da bi bil zmanjšal strasti današnjega obtoženca. Iz pričevanja priče pa vemo, — in vse priče so v tem soglasne —, da dr. Pernar ni napravil niti najmanjše geste v opravičilo. Uverjen sem, da ne delam nikomur krivico, ako trdim, da je treba vzrok nesreče iskati v postopku dr. Pernarja, ki za preprečitev nesreče ni ničesar napravil.

H koncu svojega govora je dr. Zorec izvajal: »Slavno sodišče! Obtoženi Puniša Račič čuti danes v svojih prsih, da je vse to, kar je napravil, moral storiti, ker ni bilo sile, katera bi ga bila mogla zadržati. Istotako on čuti, da so ga nekateri že davno obsodili. Toda, kdor ima čisto vest, ta se smeje sodbi sveta, čaka glas pravice. Zakon naj bo trd proti onemu, ki je izvršil svoje dejanje zlonamerno. Toda zakon mora biti pravičen, kajti: iustitia est fundamentum regnorum! Če bi bil Puniša Račič kriv, bi jaz kot njegov branitelj prosil sodišče, naj vzame v obzir vse okoliščine, ki gredo v korist obtoženca za znižanje kazni. Toda, ker Puniša Račič po zakonu ne more odgovarjati, tedaj morem zaklicati slavnemu sodišču edino to: Slavno sodišče bodi pravično in naj osvobodi Punišo Račiča!«

Za Zorcem je govoril odvetnik iz Čačka

Kordić

Ta se je v svojem zagovoru posebno bavil s trpljenjem srbskega naroda med svetovno vojno. Naglasil je, da je bilo trpljenje tako, da je bilo nadlovesko in da je preseglo moči enega naroda.

Njegov govor je bil oster. Opisoval je, kak je bil položaj in dokazoval, da pride tukaj v oštev § 54, § 54a.

Popoldanska razprava

Belgrad, 31. maja. (Tel. »Slov.«) Na popoldanski razpravi, ki se je pričela ob treh, je nadaljeval svoj govor advokat dr. Ljubić. Ponavlja besede, ki jih je izgovoril že dopoldne, da je Punišino delo ali delo blazneža ali delo svetnika. Sveta jeza je v preteklosti ohranila marsikateri narod pred razsulo. Navaja Mojzesa, kako je razbil svete plošče. Narodu je treba nekaj podobnih aktov, da se zaveda odločilnih momentov v zgodovini. Punišin akt je po dimenziji velik. Brez tega akta bi bil narod še dalje razpadal. Dogodek je bil delo usode in Puniša Račič je bil orožje usode. Antinacionalni tisk je ta akt falsificiral ter ga slikal kot dejanje častiljubneža. Jaz pa pravim, da je Puniša branil narodno čast.

Antinacionalni tisk je nazval Punišo hajduka. Tega ne smatram za sramotilno. Prav! Hajduki so branili slavo in čast svojega naroda. Dogodek v skupščini je individualen akt obrambe naroda, veliko delo zgodovinske nujnosti. Puniša Račič je bil v stanju abnormalnega duševnega stanja, ki ga je izzval nenačrtni položaj v skupščini. Narodni poslanec ni bil po tedanjem mišljenju navaden človek. Puniša je streljal iz najnesebičnejših motivov. Po stari ustavi je bila koncentrirana vsa moč v narodnih poslancih. Ni bil tedaj on človek kot drugi. On je imel pravico na imuniteto. Imel je pravico in dolžnost, da štiti državo. »Vsak poslanec predstavlja cel narod,« je stalo v ustavi. To je Puniša Račič tudi vedel. On ni bil mali »jaz«, ampak bil je velik »jaz«, »jaz« nacije, ki naj štiti državo pred zlom. Prisiljen sem, da ga branim, kot bi bil zločinec, četudi se je on čutil čuvarja države, kot zaščitnika naroda. Ali se ni Puniša Račič včasih, ko je delal, čutil kot javni organ? Zakaj mu visoko sodišče ne stavi tega vprašanja?

Za korake, ki jih je podvzelo ministrstvo pravde, ni citiranega nobenega paragrafa. Čl. 87. stare ustave se nanaša na dela storjena v parlamentu. Sledi: da to sodišče ne bi imelo pravico soditi nad Punišo Račičem. Kaznovati bi ga mogel edinole parlament. Čl. 101. prejšnje ustave predvideva za težje prestopke v parlamentu največ izključenje od treh sej. Za navadne državljane je določena za iste težke prestopke kazen petih let. Poslanec pa odgovarja parlamentu. Nekateri so rekli, da je bila seja prekinjena. Toda Puniša Račič je bil na govorniškem odru. Poslanci so sedeli v klopih. Predsednik se je dvignil le iz istega razloga, kot bi se bil vsakdo, ker se je namreč streljalo. Ekselencija minister Grol je izjavil, da je mislil, da se strelja na njega. Na to je mislil gotovo tudi g. dr. Perić. Vsi poslanci so sedeli na svojih mestih, tajnik pa je bil na mestu na svojem mestu na stenografski mizi. Nihče ni čul, da bi bil predsednik Perić spregovoril samo eno besedo.

V »historijskem dokumentu« je to dejstvo podpisalo 53 poslancev, Svetozar Pribičević na prvem mestu. Nadalje je g. dr. Perić sam sejal, da je bil še kot predsednik v dvorani. Predsednik pa mora po poslovniku izjaviti, da sejo prekinja. Predsednik mora najprvo opomniti poslance na red, potem šele sme prekiniti sejo. Predsednik je bil vznemirjen. To je edina konstatacija. V odločilnem trenutku je Puniša Račič spremenil glas. Usoda ga je vrgla v ogenj. Pavle Radić in Basariček sta šla sama v smrt; kot magnetizem jih je gnala usoda proti govorniškemu odru, kjer je stal Puniša Račič.

Zagovornik zahteva, da se preda ves material psihijatrom v proučevanje.

Predsednik je odredil kratek odmor. Med zagovorniki je nastal prepir, kdo bo prvi govoril, nakar je predsednik izjavil, da bo on sam odredil vrstni red, ker se zagovorniki ne morejo zediniti med seboj.

Dobil je besedo zagovornik

Dr. Nikolić

V svojem govoru je dejal, da zamerja preiskovalnemu sodniku, ker ni hotel biti ekspektiven, in je tako mnogo opustil, kar bi bilo treba ogledati. Tako se je opustilo in se sploh ni ugotovilo, ali je izstrelil, ki je zadel Stjepana Radića, bil v resnici izstreljen iz Račičevega revolverja. Kritizira priče, ki se dele na priče vladne večine in opozicije. Njim se nikakor ne more verjeti. Tako je skoro da edina priča izjava Puniše Račiča in njegovo priznanje. Bavi se z izpovedjo skupščinskega sluga Borivoje Nedeljkovića. Apelira na usmiljenje sodnikov. Za svoje delo ne zahteva nobene odškodnine.

Se dopoldne je dobil besedo odvetnik

Dr. Ljubić

iz Knina. Svoj govor je imel napisan. Takoj se je videlo, da je govor zelo dolg. Predsednik ga je vprašal, kako dolgo namerava govoriti. Dr. Ljubić je odgovoril, da bo govoril dopoldne in popoldne ter še jutri dopoldne.

Med njegovim govorom je bilo v razpravi dvorani precej živahno. Ljubić je govoril o afektu, o transcendentalnosti, o psihozi in podobno. Dejal je, da ima vsaka doba svoje junake. Med vojno je bil za Hrvate junak dr. Ante Trumbić. Po vojni pa je bil to za Hrvate polnih deset let Stjepan Radić.

Opoldne je Ljubić svoj govor prekinil. Predsednik je odredil nadaljevanje za popoldne.

Ob štirih je predsednik odredil četrti odmor. Po odmoru je Punišin branilec dr. Ljubić nadaljeval svoj obrambni govor. Pravi, da je treba razdeliti tudi v dobre in zle. — Premalo je samo vedeti, kaj je dobro, treba je tudi dobro delati. Mnogi so imeli srce samo zase, brigali so se za demagogijo, za državo pa ne. Dejali so le, da vsem ni treba mest, da inteligenca sploh ni narod. Ti neprijatelji države so triumfiral. Treba je bilo nastopati proti njim. »Zlo činim da ne spasm svet sveg zla!« je rekel veliki Njegoš, Črnogorec.

Radić je glasoval za Račičev mandat, rekoč, da bi bila sreča za državo, če bi bili vsi Srbi taki. Anacionalni tisk je po dogodku kliniti najmanjše zveze s činom Puniše Račiča, cal samo enega krivca, Punišo Račiča, da ne bi bil narod videl, kako so delali ti defetisti zadnja leta. Anacionalni tisk je označil te defetiste za angelle. Ničesar niso priznavali. Niso priznali, da je njih delo leglo zla. 20. junij je pritegnil vse napake nase. Demagogi so morali koncentrirati napade na njega, da se narod ne bi spomnil, kako so mu objubliali ločitev, kako se bo potem cedilo mleko in med.

Dogodek v skupščini je spravil v konsternacijo ves civiliziran svet. Vsi v Evropi so dejali, da je Puniša Račič Črnogorec, da se v Črni gori ceni čast nad vse. Atentati nimajo niti najmanjše zveze s činom Puniše Račiča, ker so premišljeni in vendar je sodišče v Parizu oprostilo morilca Effat paše, češ, da je bil atentator prepričan, da je bil Effat Paša narodov sovražnik. Gospa Taillot, žena francoskega ministra za finance je ustrelila ravnatelj »Figaroja« in vendar je ne cenijo Francozi nič manj nego prej, njen mož je postal minister financ. Ko je bil Puniša Račič v ječi, je prišel k njemu nek domačin in ga poljubil. Ako bi ga smatral za zločince, ali bi bil to storil? Pravilno bi bilo, predati sodbo črnogorskemu sodišču. Obžalujemo žrtve in njega. Naš narod ni zločinski narod. Račič ni zločinec in zato sodimo motive.

Nato odvetnik opisuje jugoslovansko zgodovino od početka Jugoslavije do dogodka v skupščini. Zagreb je postal finančni centrum mlade države, Zagreb, ki so ga Madžari tako izmogli. Nastala je mržnja tudi proti drugim, ki se je pa umetno gojila. Prava inteligenca je ostala nacionalna. Ko so to uvideli demagogi, so rekli, da inteligenca narod ne rabi. Usodna je postala borba, ko se je prenesel v srce Srbije parlament. Usoda si je izbrala Punišo Račiča. Na tem procesu bi morali braniti Punišo Račiča sami pošteni prečani. Nihče ne more odgovarjati za dogodke, najmanj pa Puniša Račič, ker ne nosi za vse dogodke zadnjih let on sam odgovornost. Iz zavisti so napadali ali vendar priznavali, da jih napadeni vodijo. Naš problem je bil v zavisti demagogov.

Nato je predsednik sodišča odredil četrti odmor. Ob pol 6 je Ljubić nadaljeval svoj zagovor. V glavnem se je bavil z analizo nacionalnega čustva Puniše Račiča. Nato je porabil vso zgodovino ne samo njegove osebe same, ampak tudi krogov, v katerih se je Puniša Račič gibal, bodisi kot vodja nacionalnega gibanja, bodisi kot Črnogorec. V tej analizi se je dotaknil črnogorskih običajev in vobče govoril o nacionalnih čustvih v naših južnih krajih.

Ljubić je svoj govor prekinil in predsednik je odredil, da se vrši nadaljevanje razprave jutri ob 8 zjutraj

Novi zakonski načrti

Belgrad, 31. maja. (Tel. »Slov.«) Iz zakonodajnega dela sedanje vlade je omeniti sledeče zakonske načrte, ki so deloma pripravljene, ali se pa pripravljajo. V ministristvu za javna dela se je sestavila pod predsedstvom pomočnika gospoda ministra g. Krgevića, komisija z nalogo, da izdela zakon o eksproprijaciji privatnih posestev v dosego državnih in samoupravnih dobrin.

Nadalje je izdelan v ministristvu za finance načrt zakona o davkih na vozila. Istotako je ministristvo za finance izdelalo načrt zakona o privilegiranem davku na pomorske in paroplovne družbe in to radi tega, ker dosedajni finančni zakoni niso vsebovali tozadevnih postavk.

V ministristvu za trgovino in industrijo je dogotovljen zakon o kontroli izvoza. Ta zakonski načrt bo te dni predložen vladnemu predsedniku v podpis in se bo nato izročil vrhovnemu zakonodajnemu svetu v pretres.

Ministristvo za trgovino in industrijo je nadalje pristopilo k urejevanju novega obrtnega zakona. Ta materija je silno važna za ves

obrti stan cele države. V principu bo najbrže obveljalo svobodno naseljevanje obrtnikov in enakopravnost po vsej državi. Minister bo ta teden izbral iz svojih uradnikov komisijo, ki naj izdela ta zakon.

Doznali smo nadalje, da pri sedanjem zasedanju višjega zakonodajnega sveta z zakonom o zbornicah najbrže ne bo nič. Kakor znano, sta v razpravi dva principa: prvi princip je princip srbijanskih zbornic, po katerem ima vsaka panoga svojo posebno ločeno zbornico; po principu prečanskih zbornic pa bi bile vse panoge trgovine, industrije in obrti združene v eni sami zbornici. Kakor smo doznali, ne bo minister za trgovino in industrijo dr. Mažuranić na obstoječem stanju ničesar spremenjal.

Generalni inspektorat ministristva za finance je izdal razpis, po katerem v bodoče ne bo treba več predlagati potrdila o zavarovanju valute po členu 16 pravilnika o zavarovanju valute. In to pri izvozu železne rude. Motiv tega razpisa je v tem, ker so skoraj vsi železni rudniki naše države v državnih rokah.

Proslava 100 letnice Fran Račkega

Zagreb, 31. maja. (Tel. »Slov.«) Jutri in pojutrišnjem bo Jugoslovanska akademija znanosti in umetnosti svečano proslavila 100 letnico Franja Račkega, prvega predsednika Jugoslovanske akademije.

Jutri ob 9 se bodo sestali tuji delegati in akademiki v palači akademije. Ob 10 bo v spomin Račkega služba božja. Ob 4 popoldne bodo obiskali grob Račkega na Mirogoju. Zvečer ob 8 bo svečana operna predstava v narodnem gledališču. Zvečer ob 10 je slovesna večerja, ki jo priredi predsednik Jugoslovanske akademije gostom.

V nedeljo ob 10 bo svečana seja, ki jo bo otvoril pokrovitelj Jugoslovanske akademije nadškof dr. Bauer. O Račkem kot predsedniku in organizatorju Jugoslovanske akademije bo govoril Slovenec Avgust Mušič. O Račkem kot zgodovinarju bo govoril Šišić. O jugoslovanski misli Račkega bo govoril Slobodan Jovanović, predsednik Srbske kraljevske akademije.

Ob 1 popoldne bo svečan banket, ki ga priredi pokrovitelj akademije nadškof dr.

Bauer.

Udeležbo na proslavi so prijavili številni delegati in gosti iz vse Evrope, zlasti iz slovanskih dežel. Češko akademijo znanosti bo zastopal Jiří Polivka, poljsko akademijo znanosti v Krakovem dr. Kazimir Niech, bolgarsko akademijo znanosti dr. Vasilej Zlatarski. Slovensko Matico bo zastopal dr. Izidor Cankar, Matico Srbsko dr. Fedor Nikić. Zgodovinsko društvo v Mariboru bosta zastopala podpredsednik dr. Josip Tomišek in Franjo Baš. V imenu srbske kraljeve akademije znanosti pridejo na proslavo poleg Slobodana Jovanovića, dr. Aleksander Belec, dr. Stanoje Stanojević, dr. Nikola Valić, dr. Svetozar Čorović in dr. Jovan Radonjić.

Pri proslavi bo navzoč tudi msgr. dr. Bulić, ki je danes prispel iz Splita.

Kot kraljevi odposlanec bo prisostvoval proslavi stoletnice rojstva Franje Račkega poveljnik IV. armade general Svetomir Matijević. Vlado bo zastopal trgovinski minister Mažuranić, ki je že prispel v Zagreb.

Belgrajske vesti

Dne 6. junija t. l. se začne v Ljubljani konferenca z italijansko železniško upravo. — Gre za obračun stroškov, ki sta jih imeli Jugoslavija in Italija na skupnih železniških postajah med obema državama.

Danes se je zglasila pri ministristvu za prosveto in pri predsedstvu vlade delegacija iz Novega Sada, obstoječa iz bivšega ministra za agrarno reformo T. Popovića, novosadskega župana Balugdića in pravoslavnega škofa Ireneja, ki je zahtevala, naj se pravna fakulteta iz Subotice premesti v Novi Sad. V Subotico naj se letos premesti kmetijska šola.

V ministristvu za provosodje, oddelek za vojaške grobove, se pripravlja pravilnik, po katerem naj bi se prenesle v domovino kosti na tujih bojnih poljih padlih jugoslovanskih vojakov.

Kakor smo zvedeli, bo predsedstvo vlade enotno za vsa ministristva določilo delovni čas. Ta določba bo stopila v veljavo dne 1. junija za vse uradništvo in vse urade.

Naša vlada je ob priliki zadnjih konferenc z romunsko delegacijo izročila Romunom protokol, v katerem je točno naštel svoje zahteve, ki prihajajo v poštev pri rešitvi pri obmejnih železniških vprašanjih med našo državo in Romunijo. Odgovor na ta protokol iz Romunije še ni prišel, in se, kakor se zdi, natančno študira.

Danes ob pol 6 se je vršila seja ministrskega sveta, na kateri so se reševale tekoče zadeve.

Kakor hitro bo izglasovan zakon o invalidih, bo ministristvo za socialno politiko takoj pristopilo k reviziji invalidov. V ministristvu za socialno politiko se je pripravilo vse potrebno, da se ta revizija v sporazumu s komisijo iz ministristva vojne mornarice čim prej uredi.

V ministristvu za socialno politiko so dobili iz Amerike poročilo, da so se vgnezdili med naše izseljence različni agitatorji, ki našim naseljencem pretijo, naj nikar ne vložijo svojega denarja v Jugoslavijo, ker ne bi bil za dosti varen. Ministristvo za socialno politiko je od svoje strani ukrenilo vse potrebno, da se ta neosnovana gonja konča. Istočasno bo ministristvo organiziralo na novi podlagi pospeševanje vlaganja denarja od strani naših izseljencev v domovini, da bi bili varni pred eksploatacijo od strani različnih bank.

Z ukazom Nj. Vel. kralja je imenovan univ. prof. dr. Rajko Nahtigal za predsednika stalne izpitne komisije srednješolskih profesorjev v Ljubljani.

Za ministrskega odposlanca pri višjem tečajnem izpitu na škofski gimnaziji v St. Vidu nad Ljubljano, je imenovan univ. profesor dr. Radojčić.

Na mednarodni razstavi v Barceloni bo našo državo in vlado zastopal trgovinski minister dr. Mažuranić, ki bo obenem šef naše delegacije, ki naj se pogaja s Španijo glede trgovinske pogodbe.

„Nova“ verska politika sovjetov

»Izvestija« prinašajo veliko izjavo Rykova o notranji politiki, ki jo je v imenu vlade in stranke podal na občem zboru 14. kongresa sovjetov RSFSR. O verskem vprašanju je rekel sledeče:

»Versko strupeno meglo širijo slejkoprej ostanki kapitalističnih slojev: oduhu in verižniki v mestu. Krščanstvo je neločljiv del njih duševnosti kakor tudi zahteva po zasebni lastnini. Izrabljajo ta vprašanja v svojem zahrbtnem boju zoper diktaturo proletarijata. Vendar je že doraslo novo pokolenje, ki je vzgojeno v duhu oktobrske revolucije. Postaja velikanski zgodovinski činitelj, ki izpreminja značaj dosedanje ljudske kulture. Najboljši dokaz te izpremembe je novo protiversko gibanje, pri katerem so udeleženi široki ljudski sloji. Kongresu, katerega ste člani, je predloženo novo besedilo ustave naše republike. Notri stoji zapisano: »Država hoče vsem proletarcem zagotoviti dejansko svobodo prepričanja. V to svrhu se loči država od cerkve, oz. šola od cerkve. Vsakemu državljanu se prepušča osebna prostost in lahko podpira protiversko delovanje ali katerokoli versko prepričanje po lastnem prevdardu in brez vsakega pritiska.« To pomeni, da ostane sicer pristaši pobijanja verskih predsodkov, nočemo pa zoper versko igravati vladnih odredb in politične oblasti. Naša ustava jamči za prostost slehernega verskega prepričanja. Saj obrodi lahko protiverski boj uspehe samo takrat, če je v zvezi z gibanjem ljudskih množic, globokim napredkom splošne izobraženosti ter povečanimi kulturnimi zahtevami. Vsako po vladnih organih izvajano preganjanje in vsake prisilne odredbe na tem področju nimajo nobenih koristnih posledic, temveč nasprotno večkrat povzročijo veliko škodo.«

Iz te hinavske izjave je razvidno, da bi sovjeti radi samo izjavo zbudili videz, kakor da v Rusiji vlada svoboda vesti in vere, v resnici se bo pa cerkev in vera preganjala in tlačila dalje. Neresnica je tudi, da bi renesansa religije v Rusiji bila zvezana z »odruštvom na vasi«. Nasprotno, religija se zbuja in raste v moralno najbolj in najbolj zdravih slojih inteligence in kmetskega naroda, pa tudi med delavstvom. Diktatorji v Kremlju bi radi sebe in javnost varali, pa se jim ne bo več posrečilo, ker je svet danes dovolj poučen o resničnih razmerah v Rusiji. Njihove neprestane odredbe v zadevah vere in cerkve so samo znak, kako da se boje religiozne in moralne probuje v Rusiji!

Bethlen v Madridu

Budimpešta, 31. maja. (Tel. »Slov.«) Ministriški predsednik Bethlen je danes zvečer s svojega posestva odpotoval v Madrid, kjer bo ob priliki zasedanja Društva narodov ostal dva tedna in kjer namerava voditi važne zunanje-politične razgovore.

Pojmi se čistijo

Rim, koncem maja.

Komaj nekaj mesecev je minulo od podpisu lateranskih pogodb in že mora biti tudi italijanskim duhovom, ki jih je ta dogodek predvsem zajel, položaj povsem jasen. Ne samo da ločr kraljestvo Italijo od Vatikanskega mesta tisočkilometerska razdalja, kakor Pariz, Madrid, Varšavo od Vatikana, temveč zrušene so tudi domneve o »vaticanizaciji Italije« in predvsem o »italijaniziranju Vatikana«, da rabimo Mussolinijeve besede. Danes mora biti prav tako tudi fašistovski navdahnjenemu katoliškemu nacionalcu jasno, da ostane fašizem vendarle fašizem, kakor bi moral najbolj zakrknjen framason, ki mu dvatisoletna zgodovina še ni odprla oči, spregledati, da ostane rimska cerkev to, kar je bila, namreč katoliška, vesoljna.

Ce so mogli postaviti vprašanje veselosti katoliške cerkve edino njeni zagriženi sovražniki, ne moremo reče, da bi bilo vprašanje »pokristjanjenja« fašizma brez vsake podlage. Zakaj ne bi fašizem odložil svoje revolucionarnosti, svojega poganskega rimljanstva, in se prelevil v državnotvorna gibanja s krščansko osnovo, ko je fašizem že večkrat menjal bistvene točke svojega političnega in socialnega programa, ko so fašistični publicisti pogosto definirali fašizem samo kot »metodo vladanja«, ko fašizem nima lastnega filozofskega sistema? Mussolini sam se v svojih spominih priznava kot katoličan. In vendar »fašistična država ni isto kakor katoliška država. Če je res, da fašizem spoštuje katoliško cerkev, je prav tako res, da se fašizem ne more odreči svoji osebnosti, svoji zgodovinski in idejni izvornosti.« Citiramo dalje iz nekega velikega fašističnega lista: »Nobena sila na svetu bi ne mogla zapreti fašistične države v meje kakšnega (katoliškega) nauka, četudi zvišenega in za človeštvo zaslužnega, ki pa ga ni mogoče postaviti za podlago državi, ki črpa iz sebe, iz lastnih sil svoje življenje in svoj razlog za obstoj.«

Cetudi abstrahiramo od Mussolinijeve trditve — ki jo je v svojem govoru v senatu previdno umaknil — da bi krščanstvo brez pomoči latinske ženialnosti propadlo kakor katerikoli verska sekta, lahko izvelimo iz Mussolinijevega in papeževega govora več mest, iz katerih zeva globok prepad med fašizmom in katolicizmom. Predvsem glede vprašanja vzgoje se stališči cerkve in fašizma popolnoma križata in cerkev kakor fašizem se proglašata za nepopustljiva v tem pogledu. »Kakšna demoliberalna vladavina, pravi Mussolini, bi se lahko odpovedala vzgoji novih rodov. Mi ne. Z nami se v tem pogledu ne da pogajati. Pouk mora pripadati nam; otroke moramo vzgojiti v duhu moštosti, mogočnosti, osvojevalnosti.«

Na to odgovorja sv. oče: »Poslanstvo vzgoje gre predvsem, nadvsem in v prvi vrsti (in nanzit tutto, sopratutto, in primo luogo) cerkvi in staršem po naravnem in božjem pravu in sicer na neizbežen in neodstopljiv način. Država ni za to tu, da vsrka, požre, uniči individualno in družino; to bi bilo absurdno, protinaravno, kajti družina je pred družbo in pred državo... Nikakor tu ne moremo trditi, da je potrebno, koristno, oportuno, da država vzgaja osvojevalce, v osvojevalnem duhu sploh... Ta pot ne pelje do splošnega pomirjenja, temveč do splošnega požara.« Nikdar ne bo cerkev privolila v okrnjenje njene in pravice staršev do vzgoje in v tem pogledu je nepopustljiva kakor je dve in dve štiri. Pogajala pa se bo, »ker ima poguma pogajati se s samimi hudici, ako gre za to, da se obvarjejo duše večje škode.«

Ne samo da cerkev ne more odobravati osvojevalnega duha fašistične vzgoje, niti fašistične državne ideologije; tako zvanega totalitarizma, po katerem naj bi bila država sama sebi smoter neglede na individualne pravice državljanov, ni mogoče spraviti v sklad s krščanskim svetovnim nazorom.

V svojem odgovoru na papežovo izjavo dela Mussolini subtilno razliko med »vzgojo« in »poukom«; pouk nikakor ni državni monopol, pač pa si fašistična država lasti pravico do vzgoje zasebnika kot državljan in tej pravici se ne more odpovedati pod nobenim pogojem. Državljanstva vzgoja v Italiji mora biti »bojna« (guerriera). Mussolini torej odločno vztraja na stališču, ki ga je zavzel v svojem prvem govoru, in je v svojih izjavah še bolj precizen. Očividno se ne more odpovedati nekakšni revolucionarni vzgoji mladine kakor ne more razpustiti milice ali fašistovske stranke, ker bi sicer fašizem zgubil na udarni sili navznoter in navzven.

Ce so med cerkvijo in državo že načelna nasprotja glede vzgoje tako velika, se zdijo tčzadevne težave v praksi skoro nepremagnjive. Sv. oče sam je v svojem govoru namignil, da ne preostaja cerkvi drugo, kakor da išče »minus malum«. Cerkev želi, da se sedanji Gentilijev učni načrt, ki sloni v bistvu na hegeljanskih filozofskih načelih, reformira v smislu katoliškega nauka, oziroma Tomaževe filozofije. Gre predvsem za predmet »filozofije«, ki se v Italiji poučuje tudi na srednji šli. Mussolini je v senatu delfsko odgovoril, da se v šoli ne poučuje filozofija, temveč zgodovina filozofije, zgodovina filozofov; po njegovem mnenju ne bo prišlo do spora med filozofijo in krščanskim naukom, ako se bo pouk vršil po Gentilijevim načrtu. Z drugimi

Ogromen požar na petrolejskih poljih

Bukarešt, 31. maja. (Tel. »Slov.«) V petrolejskem ozemlju Moreni je pred par dnevi nastal požar, ki se je v zadnjih 24 urah silno razširil. V revirju romunsko-ameriške petrolejske družbe se je požar razvel s toliko silo, kakor dosedaj še ni bilo opažati. Da se spozna intenziteta plinskega izbruha, navajajo strokovnjaki, da znaša izbruh 1.200.000 kubičnih metrov plinov, dočim je temperatura dosegla 1600 stopinj Celzija. Plamen bruha iz zemlje s tako silo, da ga je videti šele v višini 4 do 5 metrov v obliki stožca, potem pa sega sikajoči plamen v debelino 2 do 3 metrov do višine 60 do 80 metrov, vse to s strašnim grmenjem. Nekoliko pred polnočjo so prestrašili prebivalstvo hudi potresni sunki, ki so bili tako močni, da so razbita vsa okna, ki so bila zaprta. Sunki so trajali nad eno uro. Med tem časom pa je dosegel plamen višino 150 metrov. Majhen gozd v bližini so morali posekati, ker je začel goreti. Da se omogoči gašenje, bodo poskusili zgraditi predor, da prestrežejo 30 metrov pod zemljo dvigajoče se pline in odvzamejo s tem ognju hrano. Nadejajo se, da bodo predor izvršili v dvajsetih dneh.

Preokret v procesu proti dr. Tuki

Praga, 31. maja. (Tel. »Slov.«) Kakor se poroča iz Bratislave, je bil včeraj proti kavciji 200.000 Kč izpuščen iz preiskovalnega zapora tajnik slovaške ljudske stranke Mach, ki je bil aretiran obenem z dr. Tuko. Računa se s tem, da bo sedaj izpuščen morda iz zapora tudi dr. Tuka. Vsekakor je zanimivo, da je Tukov zagovornik dr. Galla sporočil preiskovalnemu sodniku, da se v interesu pospešitve procesa odreka zaslišanju vseh nadaljnjih prič, ki jih je na-

vedel dr. Tuka. Kakor navaja list »Slovak«, se je to storilo zato, da bo državni pravdnik imel priiliko končno dogotoviti obtožbo, »če bo sploh prišlo do vložitve obtožbe«. Kakor je razvidno iz tega dostavka, smatra list, da sploh ne bo prišlo do obtožbe dr. Tuke. Češkim listom se v tem oziru javlja iz Bratislave, da se je slovaški ljudski stranki za njen nadaljni obstanek v koaliciji obljubilo, da se Tukov proces potlači.

Italijanski mornariški program

Milan, 31. maja. (Tel. »Slov.«) Italijanska poslanska zbornica je včeraj v nočni seji odobrila proračun za mornarico in zrakoplovstvo. Mornariški državni tajnik admiral Ciriani je navedel, da znašajo stroški polarne ekspedicije generala Nobila z raznimi reševalnimi ekspedicijami in z vrednostjo zrakoplova »Italia« vred 12.292.000 lir. Koncem leta 1932. ali začetkom 1933 bo obnovljena vsa italijanska mornarica, ki bo imela 6 novih križark po 10.000

ton, 6 križark po 5200 ton, 12 razvidnih ladij po 2000 ton, 24 torpednih rušilcev in 24 podmornic, v rezervi pa še 3 križarke in 25 torpednih rušilcev. Državni tajnik za zrakoplovstvo je navajal, da se je prispevek vlade za civilno aviatiko v treh letih zvišal od 35 na 68 milijonov lir. Stori se bo vse, da si Italija zopet pridobi rekord v višinskem in trajnem letenju.

Moskovska kongresna bilanca

Moskva, v drugi polovici maja. (A.)

V zadnjih mesecih so se vršili v sovjetski uniji številni kongresi komunistične stranke in raznih organov oblasti. Na teh kongresih so govorniki podajali bilanco dosedanjega obnovevitvenega dela in razvijali svoje načrte za bodočnost. Proti svoji volji so morali sicer priznati, da preživlja gospodarsko življenje izredne težave in da te tudi v bližnji bodočnosti še ne bodo prestale, vendar pa so kljub temu slovesno poveljevali veličino sovjetskega obnovevitvenega načrta.

Manj optimistične pa so široke množice, ki položaj presoja mnogo bolj kritično in realno. In naravno. Povprečen človek vidi samo opek del življenja in zato nima pregleda o reketlosti in bodočnosti. Zanj so na vse zadnje meročajne le prilike na živilskem trgu in zato razlaga tudi pojave javnega življenja s trpkimi resnicami, ki mu jih prinaša vsakdanje življenje. Za komunistične voditelje so seveda te težave le »malenkost«, s katerimi se je vredno baviti le toliko, kolikor morejo biti povod za vznemirjevanje delavcev in strankarske množice. Za nje imajo vedno večje težave aprovizacije le prehodni pomen, ki pa bi mogle ovirati izvedbo socialističnega reda. Je to znan predsodek voditeljev in ki izvira od zaljubljenosti v marksistično ideologijo.

Iz še odmevajajočih kongresnih govorov je slišati triumf sovjetskih mogotev, da sta državna trgovina in industrija čisto v rokah sovjetske vlade in da se od te strani nimajo sovjeti nič bati. Pri tem pa čisto zamolčujejo trajen boj, ki ga morajo voditi s kmetskim prebivalstvom in čigar posledice so že danes tako močne, da tudi prisilno zbrano žito ne zadostuje za prehrano in morajo sovjeti uvažati žito iz tujine. Ni to ni pomagalo, da so sovjeti povišali ceno žitu, kmet smatra kljub temu uradne cene le kot prisilne in kot nezadostne. Zato pa se je docela ponesrečil poskus sovjetskih organov, da bi spravili skupaj dovolj žita, pa čeprav je bil načrt izdelan zelo skrbno. Toda trg se je izmuznil iz sovjetskega prisilnega jopiča naravnost z elementarno silo. V vsej deželi so se pričeli izgredi proti kmetom in komunistom in zadel jih je prvi teror kmetskih množic. Odpor kmetov se je pokazal tudi pri volitvi sovjetov. Videlo se je, da se kmeti upirajo sovjetskemu gospodarstvu iz nagona, da pa še ni njihov odpor tudi organiziran.

Posledica vsega tega pa je, da ni več v sovjetski Rusiji politika meročajna in odločilna, temveč da je v ospredju vsega zanimanja gospodarski moment. Komunistična vlada zavisi danes od izpopolnitve gospodarskega načrta. Trg je spravljal gospodarski aparat v nered, mesto da bi gospodarski aparat obvladal trg. Težave s preskrbo mest ne izvirajo v prvi

besedejevo rešeno, Mussolini hoče ohraniti Gentilijev šolsko reformo, »ki je avtorju v neoporečno čast in se je izvrstno obnesla.« Tuko je Mussolini označil Gentilijev učni načrt v svojem nagovoru na kongresu italijanskih filozofov še dan po govoru v senatu; ob tej priliki je tudi poveljeval Kanta, ki je v filozofiji to, kar Michelangelo v slikarstvu. Shakespeare na odru, Beethoven v glasbi. Značilna je še Mussolinijeva izjava, da more verouk, ki ni v srednji šoli obvezen, poučevati edinole državo.

Komunistični izgredi

Varšava, 31. maja. (Tel. »Slov.«) Pri otvoritvi splošnega poljskega kongresa strokovnih organizacij je skušal vdreti na kongres neki komunistični poslanec s 60 pristaši, ki so bili vključeni iz organizacij. Oddanih je bilo 20 strel, s katerimi je bilo ranjenih več oseb.

Velik korupcijski škandal

Moskva, 31. maja. (Tel. »Slov.«) Pred kratkim je bil v Astrahanu odkrit velik korupcijski škandal, s katerim je kompromitiranih nad 200 oseb, med njimi 90 mestnih nameščencev in 40 članov stranke. Razprava o tem se bo vršila javno v velikem monstre-procesu, da se eksemplarično kaznuje nedostojno življenje uradnikov in pristašev stranke, radi katerih trpi stranka in sovjetski aparat.

Atentat na Habibulaha

London, 31. maja. (Tel. »Slov.«) Reuter poroča iz Pešavarja, da je v nedeljo v Kabulu na vojaški paradi pred Habibulahom eksplozirala bomba. En vojak je bil ubit, več pa ranjenih. Emir sam pa je ostal nepoškodovan.

Drobne vesti

Sofija, 31. maja. (Tel. »Slov.«) Dne 5. junija pride v Varso 35 italijanskih vojnih letal pod vodstvom znanega svetovnega letalca De Pineda in štirje torpedni rušilci. Po dvadnevem bivanju bodo nadaljevali pot v Odeso.

London, 30. maja. (Tel. »Slov.«) »Daily Telegraph« poroča iz Bombaya, da je Amanulah pripeljal s seboj 7 zabojev zlata in srebra, od katerih je eden tako težak, da ga je komaj dvignilo šest mož. Kralj odklanja vsakršn ceremonijel in je zelo pobit, dočim je njegov brat boljše volje. V hotelu so kraljevski gostje zelo zastraženi.

Naročajte 'Slovenca'!

„Hrvat“ prenehal izhajati

Zagreb, 31. maja. (Tel. »Slov.«) Danes popoldne je prenehal izhajati dnevnik »Hrvat«. Konzorcij, ki je izdajal list, javlja, da list ustavlja radi velikega deficita, ki znaša en milijon 500.000 Din. »Hrvat« je izhajal po volji kot nadaljevanje »Hrvatske države«. Ustanovil ga je dr. Lorković skupno z dr. Surminom in Španićem.

Seja magistratnega gremija

Včeraj popoldne se je vršila seja magistratnega gremija, na kateri je bilo sprejetih več važnih sklepov. Najprej se je obravnavala prošnja direktorije srednje tehniške šole in Splošnega ženskega društva, da bi mestna občina posredovala, da pridejo vsi šolski prostori postopoma v prid srednjetehniškemu oziroma obrtnemu pouku. Poslopje srednje tehniške šole je bil oprejel last mestne občine. Ta pa je poslopje odstopila državi, pod pogojem, da se ji odpiše potresno posojilo in da bo poslopje vedno uporabljano za obrtni strokovni pouk. Zadnja leta pa je v poslopju tudi trgovska akademija, kar povzroča pomanjkanje prostorov. Radi tega je posebno stisnjena ženska obrtna šola. Sklenjeno je bilo, da naj mestna občina v tej zadevi brani lastne interese.

Dalje je bilo obravnavanih več prošenj v obrtnem referatu. Mestna občina bo priporočala prošnji Maksa Sramla in Leopolda Smerokla za zobotehniško koncesijo. Koncesija za drogerijo se podeli Ivanu Kancu, ostale se odklonijo. Karlu Moretu se podeli sodovičarska koncesija, Regini Tomažič se podeli koncesija za brezalkoholno gostilno, Antonu Kovaču pa koncesija avtoizvoščka.

Dalje se je obravnavala interpelacija radi prodaje sladoleda. Sklenjeno je bilo, da se dovoli prodaja sladoleda, toda na stalnih mestih, nikakor pa ne več v vezah. Obvezna bo stroga kontrola delavnice, sladoledarji bodo morali biti dostojno oblačeni in zdravniško preiskani. Ambulantna prodaja se bo dovoila le od slučajev do slučajev. Za sezono bodo sladoledarji plačevali po 500 Din.

Pri poročilih mestnega gradbenega urada se je sklenilo, da se Levstikova ulica za tovarni promet ne zapre. F. Jančarju se dovoli zgradba sportne lope za čolne ob Ljubljani. Poprava Kolesnje se odda tvrdki Štokan za ceno 26.000 Din.

Direktor g. Volc je poročal o porabi kreditov mestne občine.

Ugodi se prošnji »Kuratorija slepcev« v Ljubljani glede izjave, da prevzame mestna občina v smislu društvenih pravil društveno imetje za slučaj razida kuratorija.

Stavbna dovoljenja so se izdala: Francu Rozini za visokoprtilčno hišo v Verovškovi ulici; Antonu Flaku za prtilčno hišo ob Gerbičevi ulici; Franju Grčarju za adaptacijo lokala na Gasilski cesti; Alojziju Jesihu za adaptacijo stanovanja v Bohoričevi ulici; Antonu Plešku za adaptacijo trgovskega lokala v Verovškovi ulici; Elzi Zenko za enonadstropno hišo v Kobariški ulici; Ivanu Štencu za visokoprtilčno hišo v Veliki čolnarski ulici; Jakobu Eržemu za visokoprtilčno hišo v Podmilskovi ulici; Leopoldu Tratniku za napravo terase na Sv. Petra cesti; Karlu Paradižu za gradnjo prizidka na Opekarski cesti; dr. Antonu Mavriju za visokoprtilčno hišo v Podmilbarskega ulici; Ani Arko za gradnjo čebelnjaka in ograje na Cesti v Rožno dolino; Mihaelu Sernecu za adaptacijo lokala in visečega hodnika na Poljanski cesti; Oskarju Zužku za lopo za avtomobile v Kolodvorski ulici; Josipini Pukelstein za adaptacijo lokala na Sv. Petra cesti; Franju Poznič za enonadstropno hišo v Podmilskovi ulici in Francu Slovši za odprto lopo v Razlagovi ulici.

Uporabna dovoljenja so se izdala: Jožeti Faganu za prtilčno hišo na Izanski cesti; Matiji Bužanu za podstrešje in balkon v Janševi ulici; Francu Koširju za hišo v Apihovi ulici in Ivanu Mavreju za hišo v Podmilbarskega ulici.

Seja magistratnega gremija je trajala do 8 zvečer.

Dunajska vremenska napoved. Hladno, izpremenljivo vreme, severni vetrovi.

Kaj je novega

Koledar

Sobota, 1. junija: Fortunat, Juvencij.

Ljudstvo slavi zaslužnega učitelja

Sv. Trojica pri Moravčah.

Na kvaterno nedeljo je bil mični griček Sv. Trojice ves v pomladanskem majniškem veselju in razkošju, cerkev krasno ozaljšana, stolp v narodnih zastavah, topiči so grmeli daleč naokrog in zvonovi so veselo oznanjali veliko cerkveno in ljudsko slovesnost Praznik Sv. Trojice je bil — in po slovesni službi božji slavnostno odlikovanje našega priljubljenega in tudi velezaslužnega šolskega upravitelja v p. g. Korn. Iglia, odlično krščanskega moža. Zbrala se je ogromna množica ljudstva in pod milim nebom v lepi naravi pred cerkvijo mu je pripel g. okrajni glavar dr. Ogrin red Sv. Save V. vrste na zaslužna prsa. Čestitali so narodnemu krščanskemu učitelju g. okr. glavar in šol. nadzornik. Iskrene besede pohvale in priznanja so mu spregovorili še tudi drugi njegovi tovariši in prijatelji.

Popoldne pa se je v spomin 33 letnega delovanja g. Iglia pri Sv. Trojici ustanovilo Katoliško prosvetno društvo in knjižnica. Ustanovni občni zbor se je vršil na prostem pod Ostančevim kozolcem in nad 200 zborovalcev je z zanimanjem sledilo govorom prof. dr. Rožiča in Mazovca. Pristopilo je takoj 105 članov k društvu. Za predsednika je bil izvoljen Viktor Orehek, in za tajnika Avgust Leštan, šolski upravitelj.

Po ustanovnem običnem zboru sta se v prizorili dve igri in dve krasni deklamaciji.

Cela slavnost je potekla v najlepšem redu in harmoniji. Narod se je proti večeru veselo in zadovoljno razhajal na svoje domove.

Lepše Sv. Trojica ni mogla proslaviti delovanja in 33 letnega učiteljevanja g. Korn. Iglia kot z ustanovitvijo Katol. izobr. društva. Naj bi društvo krepko delovalo!

„Moje ime je doktor Črnivec“

ali: ponesrečena goljufija.

Ježica, 31. maja.

Prišel je onidan pred farovž mlad gospod, elegantno, po najnovejši modi je bil opravljen, — pa je potrkal na vrata. Vljudo se je mladi kavalir predstavil gospodu župniku: »Dovolite, doktor Črnivec je moje ime! In je potlej obiskoval lepo pripovedoval, kako je pravkar dovršil študije na neki nemški univerzi, sam dr. Korošec in gospod knezoškofo ljubljanski sta ga podpirala z denarjem, ker je ubog, pa priden, pošten in dober človek ter ga oba gospoda in še mnogi drugi poznajo in cenijo itd. Je domačin, doma z Ježice, zato se je prišel predstaviti, ker ga gospod župnik gotovo še ne pozna, ko ni še dolgo tukaj, on pa se je več ko 10 let mudil v tujini in študiral, pridno študiral... Dolžnost ga je tedaj vezala, da se ob povratku zglaš pri gospodu, zlasti še, ker spet odhaja; mora namreč takoj k vojakom.

Tako je pripovedoval vrli mladenič in župnik ga je poslušal; verjel mu je tembolj, ker je v fari res par rodbin z priimkom Črnivec. H koncu se je »gospod doktor« *spet vljudo poslovil, češ, da mora kupiti še neke knjige; v to svrhu bi rabil nekaj denarja — kaj ko bi mu gospod posodil 150 dinarjev.*

»No, toliko ne morem, 100 Din Vam pa že posodim!« *je verjel dobri gospod in mu je res izročil stotak.*

Po odhodu pa je gospod župnik podvomil v poštenost »gospoda doktorja«. Vzel je ključ, stolp pa njim. Pred »Carom« *je čakal »doktor« *na omnibus. Župnik ga je pozval, da bi stopila v hišo, če ga kaj poznajo. »O seveda, koj v oni-le hiši me poznajo, pri »Caru« *pa ne. Pa nimam časa zdajle,***

glejte, omnibus je že tu!« *Župnik je nato zahteval legitimacijo — joj, kakšna smola: kakor nalašč sem jo pozabil doma!« *— »Ja, pa jo prinesite, potlej bom pa dal denar, sicer ga kar brž vrnite. Sicer...« *S težkim srcem je gospod »doktor« *segel v žep in župniku vrnil posojeni stotak. Potlej je odšel peš proti Ljubljani, — bil je gotovo popolnoma suh.****

Slovenski grobovi v Franciji

Aumetz, 28. maja.

Dvoje težkih nesreč je zadelo ta mesec slovenske rudarje v Aumetzu.

V nedeljo 5. maja je smrt nepričakovano iztrgala iz naše srede gospo Genovefo Šubelj, ženo bivšega predsednika in kapelnika Slovenskega tamburaškega društva. Doma iz Zagorja, je 32 let delila usodo slovenske izseljeniške matere, 12 otrokom je dala življenje. Neverjetno nesrečen slučaj je hotel, da je končala njeno življenje krogla iz puške lastnega sina, ki ga je posebno rada imela, kakor tudi on njo. Prestreljena ji je bila žila dovodnica in je bila brez izgube krvi takoj mrtva. Pokopal jo je slovenski gospod župnik ob asistenci domače duhovščine. Njen pogreb je bil eden izmed najlepših v Aumetzu. Željno je hrepnela po domovini in se je nameravala udeležiti romanja, ki se pripravljala, kakor slišimo, za avgust. Pa je pred časom poromala v večno, boljše in lepše domovino.

Nadalje je pred večeršnjim umrl in je bil danes pokopan Franc Poženel, doma iz Godoviča, star 35 let. Pred dobrima dvema mesecema je šele prišel sem v Francijo. Ze prve dni pa je v jami tako nesrečno padel, ko se je hotel umakniti kosu rude, ki se je luščil iz stropa, da si je zlomil križ. Po nekaterih težkih tednih ga je smrt rešila nadaljnega trpljenja. Pokopan je bil v Algrange, kjer počiva že več naših, umrlih v najlepših letih. Slovensko delavsko društvo je prišlo z zastavo, da se poslovijo od njega, pevec so mu zapeli dve žalostinki, gospod župnik pa mu je, kakor običajno, govoril za slovo. Zapuščena žena in dveletno dete. Na tovariša, ki je bil skupaj z njim prišel v Francijo, je naredila nesreča tak vtis, da je na mestu pustil delo in se vrnil domov.

Naše mnenje je, da je postalo v tujini mnogo naših ljudi še vse bolj nesrečnih kakor ubogi Franc Poženel in je mnogim tujina več vzela, kakor more vzeti človeku smrt. Ubogo primorsko ljudstvo, ki v trumah potuje v Argentino in Francijo! Pa tudi za naše ljudi, bi bilo v duševnem in telesnem oziru mnogo bolje, ko bi našli svoj kruh doma.

Hop! Nazaj v luknjo!

Ljubljana, 31. maja

Danes se je na ljubljanski sodnihi zgodila mala senzacija, ki pa je za povzročitelja kakor za gledalce ostala zaenkrat brez večjih posledic. Na sodišču imajo namreč že delj časa priprtega nevarnega pitčka; Simon Radin je njegovo spoštovano ime. Preiskava zaradi dejanj, ki jih ima na vesti, je bila te dni zaključena ter se je danes pred senatom deželnega sodišča vršila proti Simonu javna razprava. Bil je obsojen na 5 mesecev težke ječe; sodniki so mu v kazni všteli tudi preiskovalni zapor. Ze čez en mesec, 31. junija bi mož kazen prestal. To bi bil Simon že nekako prenesel; v enem mescu bi pitček že zapustil kajbico — ko... Ta nesrečni »koc« *Sodišče je namreč obenem s kaznijo zapisalo na list papirja tudi dodatek, da se ima Simon po prestani kazni v Ljubljani izročiti še sodišču v Zagrebu, da potlej še ono z njim postopa in uredi zadeve. To pa je pitčka do dna potro — Bog ve, kakšni grehi ga še teže, da bi zanje moral odgovarjati v Zagrebu? — in sklenil je, da kar koj sčrči na svobodo, pod milo, solčno nebo... Sklenjeno, storjeno!*

Ko je Simon zapustil sodno dvorano v prvem nadstropju in je paznik zapiral vrata dvorane, je

mahoma sunil po hodniku in po stopnicah dol. Paznik seveda urno za njim. Simon skače v skokih po stopnicah, zdolaj pa je od razburjenja celo zmešan: neve, kam bi? Zgubil je orijentacijo, nemara je celo res pozabil, kje se ven pride. Za hip se zdi, da bo stekel v spodnjo, porotno dvorano — pa se vendarle zadnji hip zave ter se ves zmešan požene ven, na prosto... Pa okoli vogla v Cigaletovo ulico, hura, svoboda je tu! Ampak pitček je ni dolgo užival: koj v Cigaletovi ulici so ga obkolili ljudje, ga zgrabili — amen. Prišel je gospod paznik: — »Hej, falot, te že imam; kar takoj nazaj v luknjo!« *je dejal. In res je prijel Simona vljudo pod roko, pa sta šla nazaj v kajbico. Simon žalosten in potrt, sklonjene glave, paznik pa vesel po'eg njega. Ljudi pa se je tam okoli od sile nabralo, skoro bi bilo Simona postalo sram, da se mu je pobež tako zanič obnesel... In da se mu smeje in zija vanj in za njim toliko radovednih ljudi!*

Milostljiva gre na velesejem

Takoj po kosilu se je pričelo: milostljiva je vstala, stopila k omari in odločno izjavila: »Danes gremo na velesejem! Samo obleči nimam kaj!« *Gospod možiček je zagodrnjal, da se bolj prične popoldanski počitek, na velesejem pa da se splača iti takole okrog pol devetih zvečer, toda milostljiva je zacepetala: »Danes! Sedaj gremo!« *Družinski gospodar se je podal, kakor se to spodobi.**

Mahnili so jo skozi Tivol: »Ni treba, da vsakdo vidi, da gremo brez avtomobila na velesejem!« *je razlagala hčerka Malči. Pri glavnem vohodu pa to vsak opazi.*

Ze v prvem paviljonu, v katerega so zavili, so naleteli na avtomobile. Same krasne limuzine! Malči je prekipevala navdušenja: »Če bi imeli takle avto! Vsem sošolkam bi se pobesil nos!« *Milostljiva pa se je že kar pričela pogajati z zastopniki in poizvedovala za ceno. Gospod je nekaj mendlal z nogami, govoril o pomanjkanju kapitala, o teh večnih obrokih in — mizal, da še njega ne premoti skušnjava. Z nekoliko večjim zanimanjem je gledal poljedelske stroje, milostljiva in Malči pa se nista mnogo zmenili zanje. Ogledali so si še razne tehnične, ure in druge mehanične izdelke, toda obe dami sta ves čas trije nazaj.*

Romali so od paviljona do paviljona. V oblačilnem paviljonu se je gospodu silno mudilo naprej, milostljivi in gospodični hčerki pa prav nič. Hm, vse je treba natančno ogledati, pomislite take lepe stvari in taka izbira. Gospodu se je zdela cela večnost, ko ju je čakal pri izhodu.

Najboljše pride na zadnje! Vsi trije so jo mahnili v paviljon s pohištvo. Ti prebrisani Sentvidci! Kake stvari so razstavili! Malči je bila ginjena, gospod se je vedno vsekaval in si pozorno ogledoval vsak listek, na kateri je napisana cena, z milostljivo pa se je godilo nekaj čudnega. Od samega poželenja po tolikih lepotah ji je prišlo slabo: naslonila je glavo na soprogovo ramo in zajeptala: »Pojdimo odtod! Na zrakle! Tako so tudi storili, ali razstave pohištva niso mogli pozabiti.

Pri perutinarski razstavi so se pomudili dalj časa. Malči se je trudila prešteti, če je umetna kolkja res izvalila točno pedeset piščancev, kot je zapisano zraven. Gospod je poizvedoval, če so čopaste japonske kokoši prišle na velesejem naravnost z Japonskega, gospa pa je ugibala pred veliko kletko, kake ptice so notri, ali labudi ali gosi. Gospa je še potožila, da tako lepih jajc, kot so na razstavi, ni dobili na ljubljanskem trgu, vsa lepša jajca gredo baje v Nemčijo, k nam pa le taka, kot so sedaj razstavljena pod napisom: »Neuporabno za izvoz.«

Gospodu je imponirala Slamičeva »mašinar«, tista, pri kateri gre na eni strani notri živ prašič, na drugi pa že lete hrenovke ven, vsaj tako je tam nekdo razlagal.

Gospa je še malo opomogla od pohištva in jeze radi ljubljanskih jajc. Zato je ugodila tili želj gospoda soproga, ki mu jo je pričelata z oči. Zavili so jo v oni senčni kotiček, tja, kjer je zvečer še živahnejše, in sedli za mizo.

Gospa je tedaj ušla sumljivji hčerkin pogled. Pri sosednji mizi je sedel mlad zamorec in veselo kazal svoje bele zobe. He, ta zamorec, v siški je baje že nekaj deklet postalo nesrečnih radi njega, toliko jim je všeč, zmeni pa se on baje ne za nobeno. Manj sreče pa ima pri ljubljanskih mladeničih debela zamorka in še celo gospod je pripomnil: »No, če ni bolj luštna, še nje ni bilo treba.« *Milostljiva je podelila obema, Malči in možičku oster ukor: »... jaz se zgražam!«*

Zjutraj so čitali doma časopis: »10.000 obiskovalcev na velesejmu.« *Gospa je pripomnila: »Na če ne bi bilo nas treh večerj, pa bi jih bilo samo 9997!« *Nemara je imela prav.**

Zahtevajte v vseh spe-cerijskih trgovinah

Zasedanje ljubljanske porote

Ljubljana, 31. maja.

Kakor smo že poročali, se v prihodnjih dneh prične drugo letošnje zasedanje ljubljanske porote. Zasedanje bo topot trajalo neobičajno dolgo, ker je skupno razpisanih 14 razprav.

Prvi dan zasedanja v ponedeljek, 3. junija bo porotnemu sodišču predsedoval dr. Kaiser, drž. odvetništvo pa bo zastopal dr. Fellah. Ta dan bosta dve razpravi, obe radi uboja. Zagovarjal se bo najprej Škrjanec Anton, ki ga brani dr. Oblak, potem pa Pogačar Leopold, katerega zagovornik je dr. Stare. V torek, 4. junija bosta takisto dve razpravi: prva proti Franc Rekarju radi trajne težke telesne poškodbe (zagovornik dr. St. Tomineš); potem proti Ivan Medenu (zagov. dr. Lokar) radi goljufije. Senatu predseduje ta dan svetnik okrožnega sodišča Mladič, drž. odvetništvo zastopa v prvem slučaju dr. Felaher, v drugem sodnik Javoršek. V sredo, 5. junija predseduje poroti podpredsednik deželnega sodišča Kersič drž. odv. zastopa dr. Lavrenčak. Razpravljalo se bo o znanih tatvinah na kolodvoru v Zalogu. Pred porotniki se bodo radi teh tatvin zagovarjali Jeriha Ivan, Rant Andrej in Paternoster Andrej, dočim pridejo ostali obdolženci pred redni senat deželnega sodišča. Branitelji omenjenih treh so gg. dr. Treo, dr. Kandušek, dr. Jerič. V četrtek, 6. junija bo stal pred porotniki najprej Jerančič Ivan radi goljufije; za tem Bregar Ciril radi tatvine. Senatu predseduje dr. Gradnik, drž. pravdnistvo zastopa v prvem slučaju sodnik Javoršek, v drugem pa dr. Felaher. V petek, 7. junija bosta na dnevnem redu dva slučaja: Oplotnik Rudolf in Lampe Maks se bosta zagovarjala radi ponarejanja kovane novca po 2 Din, odnosno radi razpečavanja istih. Drž. pravdnika zastopa sodnik Javoršek. Po tej razpravi se bo zagovarjal Petek C. radi uboja. Obtoženca brani dr. Zirovnik, drž. pravdnistvo pa zastopa dr. Felaher. Senatu ta dan predseduje dr. Kranjc. V soboto, 8. junija predseduje poroti dr. Gaber. Pred porotniki se bo branil najprej Cepelnik Emil radi hudodelstva tatvine, česar ga v imenu zakona dolži zastopnik drž. pravdnika, sodnik Javoršek. Isti dan se zagovarja še Grčar Janez radi trajne težke telesne poškodbe. Drž. pravdnistvo zastopa dr. Felaher. V ponedeljek, 10. junija pride poroto Praust Franja radi hudodelstva goljufije. Senatu ta dan predseduje sodnik okrožnega sodišča g. Antloga, drž. pravd. zastopa dr. Felaher. V torek, 11. junija je zadnji dan zasedanja. Vrš se kot zadnja, ena najzanimivejših razprav porote. Pred porotniki bo namreč stal berač Zdešar Franc, ki je obdolžen, da je pred leti premišljeno umoril in oropal Jero Severjevo, posestnico iz Savelj, s katero se je skupno napotil na sejem v Lukovico ter jo potem v samotnem gozdu umoril. K razpravi je vabljenih kar 39 prič ter vlada za razpravo, ki jo vodi dr. Kaiser, veliko zanimanje po vsej ljubljanski pa vse tja skozi do Lukovice.. Baje govore proti obtoženci zelo močni indici, jasnih dokazov za umor pa seveda ni. — Zadnji čas je bila razpisana še ena razprava proti Gregorin Adolfu radi hudodelstva požiga. Dan te razprave še ni določen, bo se pa najbrže vršila v ponedeljek, 11. junija mesto druge razprave, ki je odpovedana.

Not novi bor borci napladi črpi, iz jih puka vati v Avramo - Črliha, havi za usnje, ž vartični vst bor, bupnja bupnja - Ljubljana - Pustomava -

Dragiša Boričič:

Okovani bor

Limska dolina je bila del nekdanje Raške, kos zemlje, ki je radi starih naselbin in narodnostne svojevrsnosti prebivavcev bil skoro največji njen ponos. To je predel, kjer so se Srbi najbolj zgodaj naselili in kjer so bili položeni prvi temelji srbski srednjeveški državi. Zato je limska dolina bila ena od osrednjih pokrajin države Nemanjičev, ki je skozi več stoletij vršila veliko nalogo državnega, političnega, ekonomskega in kulturnega razvoja. Zato je po limski dolini toliko spominov na državo Nemanjičev, bodisi v pesmi ali v legendi, v ustnih izročilih in v ostankih materialne kulture. Vse to je živo in sveže, ko da je nemanjiška država večerj propadla, ko da suženjstvo ni bilo dolgo celih petsto let in ko da vse to ni skozi stoletja izročilo pozabi vse spomine na preteklost.

Ko človek hodi skozi dolino Lima, občuti, kako težka usoda je zadelo naš narod, ko so Turki vdrli na Balkan, cela stoletja podirali in v bolni suženjski jarem kovali narod, in kar je bilo najhuje, ga svojim otdujevali in iz krvnih bratov vzgajali krvnike.

Najbolj boli to surovo suženjstvo, če človek razgleduje razvaline po limski dolini. Od njenega začetka, od Plave in Gusinja, po bregovih te nadaljše reke v Sandžaku; po gozdovih, po poljih, po hribih, na pečinah, povsod sama razdejavanja samostanov, prenočevališč, cerkva, dvorcev.

Najbrže zato, ker so ti kraji bili srce države Nemanjičev, a jim je bil s prihodom Turkov od usode zadan težek udarec. Razdejana je bila ta zemlja in njegova duša se izživlja v globokih spominih.

Na kamen je navezana ta duša, na limske bregove, na gozd, na zidovje, in kamor pride, vam kažejo cerkvice, porušene stene,

prazne marmornate sarkofage v razvaljenih cerkvah, nudijo vam bogvekje najdeno, z roko pisano knjigo; povedajo vas h kamenu z vklezanim napisom, s prstom vam kažejo na skalo in pečino, kjer so pustinjaki in svetniki živeli ali jetniki mrli za svobodo.

Tako se človek v teh krajih počuti ko v ozračju zgodovine, spominov in se ne more iznebiti vsega preteklega, kar ga obkroža.

Ko je za zadnje vojske slikar Ljuba Ivanović prihajal v Berane in ko je par kmetov iz Azan, vasi na desnem bregu Lima med Beranami in Belim Poljem, videlo, da slika stare razvaline, so ga dolgo prosili, da bi jim naslikal okovani borovec na njihovem pokopališču. Radi bi si ga na sliki ohranili. Zato ker jim je za turškega suženjstva prinašal srečo.

»V železje je vkovan, da ga Turki niso posekali.«

Napotili smo se, da si ogledamo borovec v železju.

Po dveh urah hoje smo se vzpeli preko holmov v reber in se ustavili pod gorskim grebenom na osamelem pokopališču, čez katerega je široko pěl svoje veje stari borovec in metal svojo ogromno in težko senco čez grobove, ko da bi mrtve varoval mrzlih deževnih kapelj, črnih jesenskih vetrov in strele in da bi s čudežnim šelestenjem svojih vej pel bolno pesem pomrli in pobitim Srbom Azancem, ki z Bog vedno kolikimi ranami tu spe in počivajo od težkih dni hlapčevanja, zdihov in ubupanosti, ko so radi svoje nemoči tlačani tujcem.

Ko smo stopili v njegovo hladno senco, mi je bilo ko da sem pod kupolo ogromne cerkve in razumel sem, zakaj so pagani s ponosom ljubili in oboževali velikansko drevo.

Okrog so bila polja zrelega žita. Daleč nekje so se risali robovi gozdov, belil se je Lim, se dvigale strme rebri in prav v ozadju

je bilo videti ogromno silhueto Komov in na njih solnce sijaj.

Zraven borovca zid. Približali smo se. Dobro sta ohranjeni dve vrsti lepih, pravilno tesanih kamnov. Tudi nekaj velikih plošč, podobnih onim s starih rimskih grobov, je tam.

»Poglejmo napis,« *pravi eden od kmetov.*

Na veliki, dva metra dolgi in petintri-deset centimetrov široki plošči, stoji: »... v Kristusa verujejo.« *Potem tri dolge vrste pisanih črk. Zlahka je brati »kralj« *in besede »in nisem bil premagan.« *To je najbrže nadgrobnik. Katerega kralja? Odkod je prinešen? Čegave roke so klesale te besede? Molči črni bor, molči kamen, le poletje obsipa z vročim solncem gozdove in polja zrelega žita. Človek čuti, da je nekaj temnega pred njim, kar ljubi, a ne more razbrati, in ko mrtviči oko z dolgim napisom, ga zaboli glava in v srcu kolne zob časa, ki nam je skril toliko skrivnosti.***

Morda je napis vzlet iz kake listine, morda je bil kje nad vratmi vklesan. Kdo bi vedel?

Kopiral sem napis, da bi ga poslal na univerzo, Ivanović pa je risal borovec.

Tudi temelj velikega kristinega kamena so mi pokazali. Dobro je ohranjen, kakor tudi sveta miza iz tesanega kamena.

»Naš stari borovec si ogledajte,« *mi reče star kmet, »ki so ga še Ozrinčič zasadi!«*

Deblo ima šest metrov v obsegu, a visok je borovec toliko, da zakriva cel gorski greben na horicontu. Ves je vkovan v železje.

Turški sekir so ga hoteli rešiti in so stoletja zabijali žeblje vanj. Danes je za dva človeka visoko ves v žeblih. Takoj ko je nov lub prekril zabite žeblje, so Azanci šli in zabijali nove, tako da je danes deblo ko železni stebel. Tuintam štrle glave posebno velikih žebeljev iz debila in so podobne velikim črnim madežem na skorji.

»Bog ve, koliko železja so zabili vanj,« *pravi kmet. Milivoje Vukajlovič. »Ga zabili*

in ohranili. Glejte, tu so ga nasekali, pa ga niso mogli podreti; in nam pokaže skrbno v debilu, kamor je padla sekira; razkazuje nam, a v glasu mu je nekaj otožno bolnega, ko da nam je razgalil lastno rano. »Ali strela ni nikoli udarila vanj, čeprav je tako visok. Sam Bog nam ga je varoval.«

Potem je pravil o Popovičevi rodbini iz Azana, ki je dala sedemindvajset duhovnikov in šest samostancev, in o trpljenju njihovem.

»Tu je grob Petra Azanca.« *In pripoveduje njegovo zgodovino. To je njihov znani junak, ki je dolga leta hajdukoval, požgal begovske gradiče, preprečil tlačanstvo v Azanah in bil velik strah onim, ki so trpinčili ubogo rajo.*

Potem je dolgo pripovedoval o trpljenju v preteklosti.

Poleg polomljenih kamenitih križev smo sedeli. Težke, črne veje okovanega borovca so visele nad nami. Spodaj v podnožju rebri je brzel skoro usahlj potok. Polje je mirno ležalo v solncu. Na meji med dvema njivama sta peli dve pastirici. Po česti ob obronku gozda je spal mrtev prah. Pot je bila pusta. Povsod molk. Samo nad eno, od njiv z vrelim žitom je visoko v ozračju plul lačen jastreb. Nekaj rdečih makovih cvetov je gorelo na sosednji njivi, ki je težko dihala pod žarečimi klasovi. Dan je bdel nad poljem, nad krajino.

A mi pod borovcem smo molčali in čutili njegov sen. Ko junak je stal tu sredi pokrajine. Roke sužnjev so ga okovale v urah trpljenja, ko prebodoeno srce ni smelo pokati, ko so solze tekale na skrivnem. Črni železni oklep so mu oblačili, da bi mogel kljubovati človeškim rokam. Pri življenju so ohranili to ogromno bitje, ki črno sredi polja nemo in svečano stoji, in njegova težka senca lega čez nas in čez grobove. Solnce ga koplje v zlatu, mu objema vejeve in ko kepa belega snega trepeta na kosu mramorja v črnem zidu.

(Iz srbsčine Tone Potokar.)